

STRAZBURŠKA DEKLARACIJA O ROMIMA

(Sastanak na visokom nivou o Romima Saveta Evrope Strazbur, 20. 10. 2010.)

- (1) U mnogim delovima Evrope Romi¹ su i dalje socijalno i ekonomski marginalizovani, što podriva poštovanje njihovih ljudskih prava, sprečava njihovo puno učestvovanje u društvu i efikasno vršenje građanskih dužnosti, i širi predrasude.
- (2) Svaki odgovor na ovu situaciju, da bi bio efikasan, mora da objedini socijalnu i ekonomsku uključenost u društvo i efikasnu zaštitu ljudskih prava. Ovaj proces mora biti prihvaćen i podržan od strane društva u celini. Istinsko i efikasno učestvovanje naših evropskih sugrađana romskog porekla preduslov je za uspeh.
- (3) Dok je osnovna odgovornost za promovisanje uključenosti na državama članicama u kojima su Romi državljani ili lica sa zakonitom dugoročnom dozvolom boravka, skorašnja događanja koja se tiču Roma u Evropi pokazala su da neki od izazova s kojima se suočavamo imaju prekogranične implikacije i da zbog toga zahtevaju panevropski odgovor.
- (4) Kako se situacija razlikuje od države do države, uloga međunarodnih organizacija bi trebalo kao prvo i najvažnije da bude da podržavaju i pomažu napore koji se čine na nacionalnom, regionalnom i posebno na lokalnom nivou.
- (5) Imajući ovo u vidu, države članice Saveta Evrope usvajaju sledeću **“Strazburšku deklaraciju”**:
- (6) Ponovo potvrđujući da su svi ljudi rođeni slobodni i jednaki u dostojanstvu i pravima;
- (7) Ponovo potvrđujući svoju privrženost ljudskom dostojanstvu i zaštiti ljudskih prava za sva lica;
- (8) Podsećajući na osnovne vrednosti, norme i standarde demokratije, ljudskih prava i vladavine prava koje su zajedničke državama članicama Saveta Evrope i koje moraju da vode delovanje na svim nivoima;
- (9) Potvrđujući svoju posvećenost promovisanju socijalne uključenosti i stvaranju uslova za efikasno upražnjavanje građanskih prava i dužnosti za svakog pojedinca;
- (10) Podsećajući da je aktivno učestvovanje Roma odlučujuće za postizanje njihove socijalne uključenosti i ohrabrujući ih da učestvuju u rešavanju problema, između ostalog, relativno niskih stopa obrazovanosti i zaposlenosti;
- (11) Imajući na umu da proces uključivanja Roma doprinosi socijalnoj koheziji, demokratskoj stabilnosti i prihvatanju različitosti;

---

¹Termin “Romi” upotrebljen u ovom tekstu odnosi se na Rome, Sinte, Kale, Putnike i druge srodne grupe u Evropi, i obuhvata široku različitost odnosnih grupa, uključujući i grupe koje se predstavljaju kao Cigani.

(12) Podsećajući da upražnjavanjem svojih prava i sloboda svako mora da poštuje nacionalno zakonodavstvo i prava drugih;

(13) Nedvosmisleno osuđujući rasizam, stigmatizaciju i govor mržnje usmerenih protiv Roma, posebno u javnom i političkom diskursu;

(14) Podsećajući na obaveze država članica po svim relevantnim pravnim instrumentima Saveta Evrope koje su one ratifikovale, posebno po Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i njenim Protokolima, i gde je to primereno, po Evropskoj socijalnoj povelji i Okvirnoj konvenciji za zaštitu nacionalnih manjina i po Evropskoj povelji za regionalne i manjinske jezike;

(15) Preporučujući da države članice u razvijanju svojih politika za Rome u potpunosti uzmu u obzir relevantne presude Evropskog suda za ljudska prava i odluke Evropskog komiteta za socijalna prava;

(16) Podsećajući na svoju privrženost principima tolerancije i nediskriminacije, kako je izloženo u statutu Evropske komisije protiv rasizma i netrpeljivosti (EKRN);

(17) Naslanjajući se na inicijative, aktivnosti i programe koje su države članice već razvile i sprovode ih u cilju pune uključenosti Roma;

(18) Države članice Saveta Evrope dogovorile su se o sledećoj otvorenoj listi prioriteta, koja treba da služi kao vodič za fokusiranije i doslednije napore na svim nivoima, uključujući kroz aktivno učestvovanje Roma:

Nediskriminacija i državljanstvo

Nediskriminacija

(19) Usvajanje i efikasno sprovođenje antidiskriminacionog zakonodavstva, uključujući u oblasti zapošljavanja, pristupa pravosuđu, pružanju roba i usluga, uključujući pristup stambenim i ključnim javnim uslugama, kao što su zdravstvo i obrazovanje.

Krivično zakonodavstvo

(20) Usvajanje i efikasno sprovođenje krivičnog zakonodavstva protiv rasno motivisanih zločina.

Državljanstvo

(21) Preduzimanje efikasnih mera da se izbegne apatridija u saglasnosti sa domaćim pravom i politikom, i obezbeđivanje pristupa ličnim ispravama Romima koji zakonito borave na njihovoj nacionalnoj teritoriji.

Prava žena i rodna ravnopravnost

(22) Uspostavljanje efikasnih mera za poštovanje, zaštitu i unapređivanje rodne jednakosti romskih devojčica i žena unutar njihovih zajednica kao i u društvu u celini.

(23) Uspostavljanje efikasnih mera za ukidanje, tamo gde još uvek postoje, štetnih praksa protiv reproduktivnih prava romskih žena, prvenstveno prinudne sterilizacije.

Prava deteta

(24) Unapređivanje putem efikasnih mera jednakog tretmana i prava romske dece, posebno prava na obrazovanje i njihovu zaštitu od nasilja, uključujući seksualnu zloupotrebu i radno eksploatiranje, u saglasnosti sa međunarodnim sporazumima.

Oснаživanje

(25) Promovisanje efikasnog učestvovanja Roma u socijalnom, političkom i građanskom životu, uključujući aktivno učestvovanje romskih predstavnika u mehanizmima donošenja odluka koje se tiču njih, i saradnju sa nezavisnim vlastima kao što je Ombudsman u oblasti zaštite ljudskih prava.

Pristup pravosuđu

(26) Obezbeđivanje jednakog i efikasnog pristupa pravnom sistemu, uključujući, gde je to primereno, kroz priuštive usluge pravne pomoći.

(27) Obezbeđivanje blagovremenih i efikasnih istraga i propisnih pravnih postupaka u slučajevima navodnog rasnog nasilja ili drugih prestupa protiv Roma.

(28) Obezbeđivanje odgovarajuće i ciljane obuke sudskih i policijskih službi.

Borba protiv trgovine ljudima

(29) S obzirom da su romska deca i žene često žrtve trgovine ljudima i eksploatacije, posvećivanje odgovarajuće pažnje i resursa borbi protiv ovih pojava, u okviru generalnih napora usmerenih na suzbijanje trgovine ljudima i organizovanog kriminala, i u odgovarajućim slučajevima, izdavanje dozvola boravka žrtvama.

Borba protiv stigmatizacije i govora mržnje

(30) Intenziviranje napora u borbi protiv govora mržnje. Ohrabrivanje medija da se odgovorno i pravično bave pitanjem Roma i da se uzdrže od negativnih stereotipa i stigmatizacije.

(31) Podsećanje javnih vlasti na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou na njihovu posebnu odgovornost da se uzdrže od izjava, posebno medijima, koje bi osnovano mogle da se protumače kao govor mržnje, ili kao govor koji bi mogao da proizvede efekat davanja legitimiteta, širenja ili promovisanja rasne mržnje, ksenofobije, ili drugih oblika diskriminacije ili mržnje zasnovane na netoleranciji.

(32) Razmatranje uključivanja u kampanju Evropskog Saveta i Evropske komisije "Dosta! Odbacite predrasude, otkrijte Rome!" i jačanje aktivnosti u ovom okviru.

Socijalno uključivanje

Obrazovanje

(33) Obezbeđivanje efikasnog i jednakog pristupa romske dece preovlađujućem obrazovnom sistemu, uključujući predškolskom obrazovanju, i metoda za obezbeđivanje pohađanja nastave, uključujući, na primer, putem korišćenja školskih asistenata i medijatora. Obezbeđivanje, gde je to primereno, obuke na radu za nastavnike i obrazovno osoblje.

Zapošljavanje

(34) Obezbeđivanje Romima jednakog pristupa zapošljavanju i profesionalnoj obuci u saglasnosti sa međunarodnim i nacionalnim pravom, uključujući, kada je to primereno, putem medijatora u službama za zapošljavanje. Pružanje mogućnosti Romima, kako je primereno, da potvrde svoje veštine i znanja stečena u neformalnom okruženju.

Zdravstvo

(35) Obezbeđivanje jednakog pristupa zdravstvenom sistemu svim Romima, na primer putem zdravstvenih medijatora i obezbeđivanje obuke za postojeće fasilitatore.

Stanovanje

(36) Preduzimanje odgovarajućih mera za poboljšanje uslova života Roma.

(37) Obezbeđivanje Romima jednakog pristupa uslugama koje se tiču stanovanja i smeštaja.

(38) Obezbeđivanje odgovarajućeg i razumnog otkaza i efikasnog pristupa pravnim lekovima u slučajevima evikcije, uz obezbeđivanje punog poštovanja principa vladavine prava.

(39) Uz konsultovanje svih zainteresovanih i u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i politikom, obezbeđivanje odgovarajućeg smeštaja za nomadske i polunomadske Rome.

Jezik i kultura

(40) Gde je to primereno, preduzimanje mera za negovanje znanja o kulturi, istoriji i jezicima Roma i razumevanju istih.

Međunarodna saradnja

(41) Obezbeđivanje usmerene, održive i efikasne saradnje koja se tiče Roma, na panevropskom nivou, između država članica, regiona, lokalnih vlasti i evropskih organizacija, oslanjajući se na brojne primere dobre saradnje koji postoje na evropskom, nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou. Posebno, podsticanje saradnje sa Evropskom unijom, uključujući kroz zajedničke programe kao što su interkulturalni gradovi, kao i sa OEBS-om;

(42) Obezbeđivanje tesne saradnje sa romskim zajednicama na svim nivoima, panevropskom, nacionalnom, regionalnom i lokalnom, u sprovođenju ovih obaveza;

(43) Prepoznajući potrebu da doprinesu implementaciji ovih prioriteta putem korišćenja dobrih praksi, ekspertize i raspoloživih finansijskih resursa koji postoje na evropskom, nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou, države članice Saveta Evrope:

- (44) pozdravljaju odluku generalnog sekretara da reorganizuje resurse, po vertikali, unutar Sekretarijata Saveta Evrope sa zadatkom daljeg razvoja saradnje sa nacionalnim, regionalnim i lokalnim vlastima i međunarodnim organizacijama na prikupljanju, analizi, razmeni i širenju informacija o politikama i dobroj praksi u vezi Roma, pružanja saveta i podrške na zahtev nacionalnih, regionalnih i lokalnih vlasti kao i praktične pomoći u implementaciji novih inicijativa, posebno na lokalnom nivou, i obezbeđivanja pristupa obuci, izgradnji kapaciteta i edukativnom materijalu;
- (45) ohrabruju tesnu saradnju sa državama članicama, drugim institucijama Saveta Evrope, drugim međunarodnim organizacijama, posebno sa Evropskom unijom i OEBS-om, kao i sa civilnim društvom, uključujući udruženja Roma i relevantne nevladine organizacije, kako bi njihov rad dopunjavao a ne duplirao rad drugih tela;
- (46) dogovorile su se da uspostave Evropski program obuke za romske medijatore s ciljem da poboljšaju, kodifikuju i konsoliduju postojeće programe obuke za i u vezi Medijatora za Rome, putem efikasnog korišćenja postojećih resursa, standarda, metodologije, mreža i infrastrukture Saveta Evrope, odnosno Evropskog omladinskog centra u Strazburu i Budimpešti, u tesnoj saradnji sa nacionalnim i lokalnim vlastima;

- (47) ohrabruju države članice da koriste koordiniran, inter-agencijski pristup u rešavanju pitanja koja se tiču Roma;
- (48) konstatuju spisak dobrih praksi koji je izradio generalni sekretar, pod naslovom “Strazburške inicijative” za koji on traži podršku. Ovaj otvoren katalog projekata sa neposrednim i merljivim dejstvom može da posluži kao katalizator za buduća delovanja;
- (49) poziva generalnog sekretara Saveta Evrope da podnese prvi izveštaj o napretku u sprovođenju “Strazburške deklaracije” na ministarskom sastanku Saveta Evrope koji će se održati maja 2011. godine u Istanbulu.